* M B U - 1 6 0 1 1 0 0 1 0 2 0 4 1 2 0 0 *

MBU-1601100102041200 Seat No. ________

M. A. (Sem. IV) (CBCS) (W.E.F.-2016) Examination

April / May - 2018

Sanskrit

(Darshan)

(Common Paper for 2015-2016)

(New Course)

लौगाक्षिभास्कर विरचित – अर्थसंग्रह एवं

तैत्तिरीयोपनिषद् – शीक्षावल्ली, ब्रह्मानंदवल्ली – भृगुवल्ली)

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours] [Total Marks : **70**

१ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરો : **१४**

1 Translate any **two** Paragraphs from following : **14**

(१) अथ परमकारुणिको भगवान् जैमिनिर्धर्मविवेकाय द्वादशलक्षणां प्रणिनाय । तत्रादौ धर्मजिज्ञासां सूत्रयामास अथातो धर्मजिज्ञासे ति। अत्राथ शब्दो वेदाध्ययनान्तर्य वचनः । अतः शब्दो हि वेदाध्ययनस्य दृष्टार्थत्वं ब्रूते ॥

(२) अथ को धर्मः, किं तस्य लक्षणमितिचेदुच्यते यागादिरेव धर्मः । तल्लक्षणं वेदप्रतिपाद्यः प्रयोजनवदर्थो धर्म इति । प्रयोजनेऽति व्याप्तिवारणाय प्रयोजनवदिति । भोजनादावतिव्याप्तिवारणाय वेदप्रतिपाद्य इति ॥ अनर्थफलकत्वादनर्थभूते श्येनादावतिव्याप्ति वारणायार्थ इति ॥

(३) ननु यागस्य द्वे रूपे । द्रव्यं देवता च । तथा च रूपाश्रवणे 'अग्निहोत्रं जुहोतीति' कथमुत्पत्तिविधिः अग्निहोत्र शब्दस्य तु तत्प्रख्यन्यायेन नामधेयत्वादिति चेन्न । रूपाश्रवणेऽप्यस्योत्पत्तिविधित्वात् । अन्यथा रूपश्रवणाद्ध्नाजुहोतीत्ययमेवोत्पत्ति विधिः स्यात् ।

(४) यत्र समग्राङ्गोपदेशः सा प्रकृतिः । यथा दर्शपूर्णमासादिः । तत्प्रकरणे सर्वाङ्गपाठात् । यत्र न सर्वाङ्गोपदेशः सा विकृतिः यथा सौर्यादिः । तत्र कतिपयाङ्गानामतिदेशेन प्राप्तत्वात् । अनारभ्यविधिः सामान्यविधिः ॥

२ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરો. **१४**

2 Translate any **two** Paragraphs from following : **14**

(१) मह इति ब्रह्म । ब्रह्मणा वाव सर्वे वेदा महीयन्ते भूरिति वै प्राणः । भुव इत्ययानः । सुवरिति व्यानः । मह इत्यन्नम् । अन्नेन वाव सर्वे प्राणा महीयन्ते ता वा एताश्चतस्त्रश्चतुर्धा । चतस्रश्चतस्त्रो व्याहृतयः । ता यो वेद । स वेद ब्रह्म । सर्वेऽस्मै देवा बलिमावहन्ति ॥

(२) अन्नाद्वै प्रजाः प्रजायन्ते । याः काश्च पृथिवीᳬश्रिताः । अथो अन्नैव जीवन्ति । अथैनदपि यन्त्यन्ततः अन्नᳬहि भूतानां ज्येष्ठम् । तस्मात्स वौषधमुच्यते । सर्वं वै तेऽन्नमाप्नुवन्ति येऽन्नं ब्रह्मोपासते । उन्नᳬहि भूतानां ज्येष्ठम् । तस्मात्सर्वौषधमुच्यते । अन्नाद्भतानि जायन्ते ।

(३) मनो ब्रह्मेति व्यजानात् । मनसो ह्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते । मनसा जातानि जीवन्ति । मनः प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति । तद्विज्ञाय पुनरेव वरुणं पितरमुपससार । अधीहि भगवो ब्रह्मेति । तग्होवाच । तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व, तपो ब्रह्मेति । स तपोऽतप्यत । स तपस्तप्त्वा ।

(४) परा इति पशुषु ज्योतिरिति नक्षेत्रेषु प्रजातिरमृतमानन्द इत्युपस्थे। सर्ब सर्वमित्याकाशे । तत्प्रतिष्ठेत्युपासीत। प्रतिष्ठावान् भवति। तन्मह इत्युपासीत । महान् भवति । तन्मन इत्युपासीत् । मानवान् भवति ।

૩ અર્થવાદમીમાંસાની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. **૧૪**

3 Discuss with detail on अर्थवादमीमांसा. **14**

અથવા/OR

૩ લૌગાક્ષિભાસ્કરનાં મતે વેદનું લક્ષણ અને તેનાં વિભાગો જણાવો. **૧૪**

3 Write the definition of वेदः and it's division according to लौगाक्षिभास्करः. **14**

૪ તૈત્તિરીયોપનિષદ્માં મોક્ષસાધનમીમાંસા ચર્ચો. **૧૪**

4 Discuss – तैत्तिरीयोपनिषद् मोक्षसाधनमीमांसाः. **14**

અથવા/OR

૪ તૈત્તિરીયોપનિષદ્માં પ્રાણમહિમા અને મનોમયકોશ વિશે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. **૧૪**

4 Discuss in detail on प्राणमहिमा and मनोमयकोशः in तैत्तिरीयोपनिषद्. **14**

૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે** પર ટૂંકનોંધ લખો : **૧૪**

5 Write short notes on any **two** of the following : **14**

(૧) લૌગાક્ષિભાસ્કરનાં મતે ધર્મનું લક્ષણ.

(1) धर्मलक्षणः according to लौगाक्षिभास्करः.

(२) साधन चतुष्टयम् ।

(૩) બ્રહ્માનંદવલ્લીમાં શાન્તિપાઠ.

(3) शान्तिपाठ in ब्रह्मानन्दवल्ली ।

(૪) તૈત્તિરીયોપનિષદ્માં વરુણ દ્વારા બ્રહ્મોપદેશ.

(4) ब्रह्मोपदेश by वरुण in तैत्तिरीयोपनिषद् ।